

Denne søndagen kalles bønnens søndag, og dagens bibeltekst er en skole i bønn. Alle har vi våre erfaringer med bønn. Noen er flittige til å be og ber for naboer, venner, menighet og samfunn. Andre får kanskje dårlig samvittighet når ordet bønn blir nevnt. Uansett hvordan det nå er, Jesus har noe å si oss om bønn. Dagens pretekst er fra Bergprekenen. (Utskrift fra katekismen er utdelt)

Pretekst: Matt 6,6-13

Jesus sa: Når dere ber, skal dere ikke ramse opp ord slik hedningene gjør; de tror de blir bønnehørt ved å bruke mange ord. Vær ikke lik dem! For dere har en Far som vet hva dere trenger, før dere ber ham om det. Slik skal dere da be:

Vår Far i himmelen! La navnet ditt helliges. La riket ditt komme.

La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.

Gi oss i dag vårt daglige brød,

og tilgi oss vår skyld, slik også vi tilgir våre skyldnere.

Og la oss ikke komme i fristelse, men frels oss fra det onde.

For riket er ditt og makten og æren i evighet. Amen.

Slik lyder det hellige evangelium.

Jeg har to minner som begge handler om Fadervår. Det ene et godt minne og det andre er et mindre godt. Det første er et minne fra ikke så lenge siden. Det var en som hadde glemt nøkkelen til traktoren og han hadde lang vei hjem. Det var en oppgitt stemning inntil jeg sa at jeg kunne tyvkoble og startet traktoren uten nøkkel. Etterpå var det en som sa: «Den presten kan mer enn sitt Fadervår.» Da var det som jeg vokste et par centimeter og tenkte at uttrykket å kunne mer enn sitt Fadervår handlet egentlig om å kunne mer enn det grunnleggende, altså mer enn Fadervår som jo alle kunne.

Mitt andre minne, som faktisk er mitt første, var mindre lystig. Da jeg gikk på skolen måtte vi pugge salmevers utenat. Jeg kommer fra et kristent hjem og hadde et fortrolig forhold til salmer. Det var likevel med en viss spenning noen ganger da jeg ble hørt i leksene, og faktisk med tilfredshet når det gikk bra.

Jeg var flink med salmer, men en dag kom spørsmålet: Kan du ditt Fadervår? Jeg reiste meg opp. Stod ved siden av pulten og sa: «Fadervår, du som er i himmelen, helliget vorde ditt navn.» Så ble det stille, og jeg husker forundringen hos læreren, og min egen følelse av å være blant de ganske få som ikke kunne Fadervår. Jeg var kort og godt uforberedt, og jeg fikk melding med hjem den dagen. Knut kan ikke Fadervår. Lekse omigjen.

I dag har mange et forhold til Fadervår, men hva er det som gjør denne bønnen til noe så grunnleggende viktig? Hvorfor lærte Jesus sine disipler Fadervår? Jesus sa: «Når dere ber, skal dere ikke ramse opp ord slik hedningene gjør; de tror de blir bønnehørt ved å bruke mange ord. Vær ikke lik dem!» Bønn kan lett bli prestasjon. For de som praktiserte andre religioner i gammel tid, var det slik

tenkt at hvis de ba mye og intenst ble bønnene letter hørt. Men ifølge Jesus er det ikke slik med Far i himmelen. Jeg for min del er glad for at Jesus har fortalt om dette. Gud hører våre korte bønner også. Vi har en Far i himmelen som vet hva vi trenger før vi ber ham om det, sa Jesus. Fadervår er veldig kort på hvert punkt, men samtidig rik på innhold. Hva ber vi egentlig om?

Flere av dere kjenner Luthers lille katekisme. Dere har fått et ark med utskrift av del tre som er Fadervår. Der står det: «Vår Far i himmelen! Hva menes med det? Gud innbyr oss her til å tro at han er vår rette Far og vi hans rette barn, så vi trygt og med full tillit kan be til ham, slik som gode barn ber sine kjære foreldre om noe.»

La oss stanse opp litt med ordene «Fader vår». Jesus lærer oss altså at Gud er vår rette Far. Apostelen Paulus visste også dette allerede før han ble en kristen. Men Gud må den gangen ha vært for han en streng og fjern far. Så møtte Paulus Jesus. Møtet med Jesus endret forholdet til Gud. Forskjellen så Paulus først etterpå. Som ikke-kristen jøde, forteller Paulus at hans forhold til Gud var som en slaves i forhold til sin herre. Med andre ord, det var ikke særlig nært. Det var ingen frihet, det var tunge plikter og tvang. Han levde under lovens krav og strevde for å gjøre seg fortjent til Guds himmel. Slik kan også kristendommen se ut fra utsiden.

Men da Paulus møtte Jesus ble han satt fri fra alt dette. Han fikk oppleve evangeliet. Han fikk bli kjent med en nær og kjærlig Gud, og han kunne si følgende trøstefulle ord til alle kristne: «Fordi dere er barn, har Gud sendt sin Sønns Ånd inn i våre hjerter, og Ånden roper: 'Abba, Far!」 Gal 4,6. Abba er det samme som pappa. Og han kunne si: «Derfor er du ikke lenger slave, men sønn. Og er du sønn, er du også arving, innsatt av Gud.» Gal 4,7. Som kristne er altså Gud vår pappa, vi er hans sønner og døtre. Vi arver himmelriket, ikke fordi vi fortjener det, men fordi Jesus har gjort oss til Guds barn.

Nå vet vi alle at sammenlikningen med jordiske fedre kan halte. Ikke alle fedre er nære og til stede slik de skulle. Som far overgår Gud alt hva vi som barn må ha opplevd av selv de beste foreldre. Hans omsorg og kjærlighet er større enn selv den kjærligste mor eller far. Det er vel noe å tenke på når vi ber.

Herrens bønn består av tre bønner som gjelder Gud, deretter fire bønner om det som gjelder oss. Denne prekenen ville blitt lang om vi skulle gå gjennom hver bønn i detalj. Men de tre første bønnene rekker vi å se litt nærmere på.

Legg merke til katekismeforklaringen til første bønn. «La navnet ditt helliges.» Så spør Martin Luther: «Hva menes med det? Guds navn er hellig i seg selv, men vi ber i denne bønningen at det også må holdes hellig hos oss.

Hvordan skjer det? Det skjer når Guds ord læres klart og rent, og vi også lever etter det som Guds barn. Hjelp oss til det, kjære Far i himmelen. Den som ikke lærer og lever etter Guds ord, han vanhelliger Guds navn. Bevar oss fra det, himmelske Far.»

Slik går bønn og spørsmål hånd i hånd i katekismen. Guds navn helliges når Gud blir trodd og Guds vilje blir etterlevd. Vi ser at vi her er ved kjernen i menneskers forhold til Gud.

Andre bønn i Fadervår: «La riket ditt komme. Hva menes med det? Guds rike kommer av seg selv uten at vi ber om det, men i denne bønnen ber vi om at det må komme også til oss.

Hvordan skjer det? Det skjer når den himmelske Far av sin nåde gir oss sin Hellige Ånd så vi tror hans ord og lever som kristne i tid og evighet.» Også her handler det om vårt forhold til Guds ord.

Den tredje bønnen er: «La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.» Denne bønnen røper en tillit til at Guds vilje er god, og er en bønn om at de krefter som river ned og kjemper mot Gud må tape terreng.

Det går to linjer langs disse tre bønnene. Noen av dere husker kanskje diskusjonen da ordlyden i Fadervår slik jeg og noen av dere en gang lærte den, ble forandret. På gresk har vi en imperativ i tredje person i de tre første bønnene. Vi kan ikke oversette det slik på norsk. Men den gamle oversettelsen, «helliget vorde ditt navn», var det nærmeste vi kunne komme for å ivareta at grunnteksten har en dobbelt betydning.

Så kom en ny oversettelse: «La ditt navn holdes hellig». Spørsmålet var: Hvem skal holde Guds navn hellig? Er det vi mennesker, eller er det Gud? På grunnteksten står det åpent for begge deler. Gud kan hellige sitt navn, ved å gripe inn i historien og føre sin frelse fram mot det fullendte Guds rike, men Gud kan ikke holde sitt navn hellig. Det er det bare mennesker som kan gjøre gjennom en rett livsførsel. Begge deler hører med. Slik er den nyeste oversettelsen, «La navnet ditt helliges», åpen for begge deler.

Når vi ber Fadervår ber vi derfor om at vi ved Guds hjelp skal leve rett, slik at Guds navn helliges, slik at Guds rike kommer nær til stadig flere mennesker, slik at Guds vilje skjer på jorden som i himmelen. Men vi ber også om at Gud må gripe inn og vise sin hellighet i vår verden, som når Gud lar misjonen nå ut over hele vår jord, og når Gud som har grepet inn i historien og ført sin frelse fram til oss, snart en dag lar sitt rike tre synlig frem.

De tre første bønnene i Fadervår henger derfor nøye sammen. Slik går både nåtid og framtid, loven og løftene sammen i bønnen til Far i himmelen. Han har en framtid for hver og en av barna sine i sitt fullendte rike, men allerede her og nå ser han til sine barn og møte oss der vi er i vår hverdag, med våre små og store spørsmål. Som den gode Far han er, vet han hva vi trenger før vi ber ham om det. Så får vi legge våre liv i Guds allmektige hender når vi ber, slik Jesus har lært oss: «La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.»

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.